

BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ÇİFTLERİN SORUN ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ

Makale Bilgisi / Article Info

Alındı/Received: 07/06/2018

Kabul/Accepted: 08/06/2018

AN ANALYSIS OF PROBLEM SOLVING SKILLS OF MARRIED COUPLES DURING DIVORCE PROCEEDINGS: THE CASE OF ORDU

Veli Duyan, Prof. Dr.

Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara Üniversitesi

Pınar Özdemir, Sosyal Hizmet Uzmanı.

Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, Adalet Bakanlığı

Öz. Yapılmış olan araştırma Ordu ilinde boşanma davaları devam eden ve bu süreci yaşayan evli çiftlerin sorun çözme becerilerini ortaya koymak için yapılmış nicel bir araştırmadır. Araştırma özellikle boşanma sürecindeki çiftlerin sadece sorun çözme becerilerinin düzeylerini belirlemeyi değil bunun bazı değişkenlerden ne derecede etkilenip etkilenmediğini bunun ne düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Planlanana uygun olarak yapılan araştırma ile boşanma sürecindeki evli çiftlerin sorun çözme becerisine sahip olup olmadığı ve bu becerilerinin ne düzeyde olduğu, evli çiftlerin problem çözme becerilerinin hangi değişkenlerden ne ölçüde etkilenip etkilenmediği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmada boşanma sürecindeki çiftlere, hazırlanan soru kâğıdı aracılığıyla demografik özelliklerini tespit etmek üzere sorular sorulmuş, sosyal sorun çözme envanteri uygulanarak, envanter içerisinde yer alan yargı cümleleri doğrultusunda görüşleri tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Boşanma, Sorun Çözme Becerisi, Aile.

Abstract. In the divorce proceedings of ongoing research in the Ordu and living in this process within the framework of the various problem-solving skills of married couples are made to put out a quantitative study. Research specifically identify the problem-solving skills levels in the process of divorce, couples not only that some of the arguments to determine what that level is, what degree are affected. Planned research in accordance with the divorce of married couples in the process of problem-solving skills, and whether this is what level of skills, problem solving skills, the extent to which married couples nor whether they tried to put out the arguments. The question paper, prepared in the process of divorce in couples to questions asked through the demographics, social problem-solving inventory in line with judicial sentences contained in the inventory by applying the feedback have been identified.

Key Words: Divorce, Problem Solving Skills, Family.

GİRİŞ

Boşanma, günümüzde oranlarında artış gözlenen ve çözüm bulmak amacıyla çeşitli çalışmaların yürütüldüğü bir sorun haline gelmiştir. 1983'te toplam 17.475 olan boşanmaların sayısı, yıllar boyu belirgin biçimde artmış ve 1994 yılında toplam 28.041'e, 2008 yılında boşanma hızı 1.40 ulaşmıştır. Bu haliyle boşanma toplumsal sorun haline gelmede büyük risk taşımaktadır. (Vatandaş,2010).

Boşanma süreci evli çiftler için oldukça önemli ve sorunlu bir dönemdir, birçok çift bu dönemi evlilik sürecinde gelişen problemler nedeniyle zorlukla atlatır. Evli çiftlerin bu dönemde yaşadığı sorunlara dair nasıl bir sorun çözme mekanizması kullandıkları ve bu sorunları çözmek için yeterli beceriye sahip olup olmadıkları oldukça önemlidir. Evli çiftlerin boşanma aşamasına gelmelerinde yaşamları ve evlilik süreçleri boyunca karşılaştıkları sorunlarla baş edebilecek yeterli beceriye ve yöneme sahip olmamalarının etkisi oldukça büyüktür. Evli çiftler gerçekleşen bu süreçte özellikle son çare olarak boşanmaya başvurmakta ve çözemedikleri tüm problemleri bu biçimde çözmeye çalışmaktadır. Bu aşamada onlar için boşanma bir problem çözme yöntemi dahi olmaktadır. Boşanan çiftler daha önce yapılan hiçbir araştırmada boşanma sürecindeki sorun çözme becerileri açısından ele alınmamıştır. Boşanma sürecinde çiftlerin sorun çözme becerilerinin olup olmadığını belirlemek oldukça önem taşımaktadır, bu şekilde evli çiftlerin boşanma nedenlerini belirlemek mümkündür. Boşanma nedenlerini belirlemeye bağlı olarak çiftlerin sorunlarını çözebilme imkanı da doğmaktadır, birçok çift aslında problem çözme becerisine sahip olmaması sebebiyle bu süreci yaşamaktadır ancak çoğu çift bu konuda farkındalık geliştirmemiştir. Yapılacak olan bu araştırmada boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerileri ele alınacaktır, bu araştırma kapsamı açısından Ordu ilinin bir örneğini oluşturacaktır.

Evlilik birliği içerisinde yeterli sorun çözme becerisine sahip olmayan çiftler boşanma aşamasına gelmektedir, çiftleri boşanma sürecine iten en önemli sebeplerden biridir problem çözme kabiliyetlerinin olmaması. Çiftler son aşama olarak evlilikleri süresince sahip oldukları sorunları çözmek için boşanmaya başvurmaktadır, evli çiftlerin yeterli sorun çözme kabiliyetine sahip olmaması onların baş etme mekanizmalarını düşürmekte, bu konudaki denetimlerini ortadan kaldırmaktadır. Evli çiftler sorunlarını çözmek yerine çoğu zaman sessiz kalmakta,

yaşadıkları problemleri karşılıklı konuşma ve tartışma yerine uzak durmaya, sorunları göz ardı etmeye, görmezden gelmeye çalışmaktadır, bu durum çiftlerin evliliklerinde olan sorunlara karşı duyarsızlık geliştirmesine hatta benimsemesine neden olmaktadır. Çiftler zamanla evlilik içerisindeki sorunlara alışkanlık geliştirmekte, gelişen yeni ve alışılmadık bir sorun ile karşı karşıya kaldıklarında sorunu çözmek için çaba göstermek yerine boşanma yoluna gitmektedir, evli çiftlerin sorunlarına dair farkındalık geliştirmelerinin yanı sıra bu sorunları çözmenin yollarını tartışmayı, belirlemeyi ve bu yöndeki becerilerini geliştirmeyi hedeflemeleri gerekmektedir. Sorun çözme becerisine sahip olmayan çiftlerin belirli bir süre sonra boşanma ile yüzleşmesi muhtemeldir, çiftler yüz yüze kaldıkları sorunlar karşısında çıkmaza girmekte ve boşanma yolunu seçmektedir, evli çiftlerin sorun çözme becerilerindeki aksaklıkları ortaya koymak onların bu becerilerini geliştirmeye destek olmaktadır. Ordu ili, yüksek oranda nüfusa sahip olmamasına rağmen boşanma oranı açısından önemli bir orana sahiptir ve bu oran her geçen gün artmaktadır. Ordu ilinde yaşayan çiftler yeterli sorun çözme becerisine sahip olmadığı için boşanmayı çözüm olarak seçmektedir. Daha önce Ordu ilinde bu konuda yapılmış çalışmalara rastlanmaması sorunun olası boyutları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma söz konusu eksikliğin aşılabilmesine yönelik önemli bir adımdır.

LİTERATÜR

Boşanma eşler hayatta iken evlilik ilişkisine mahkeme kararı ile hukuken son verilmesidir (Akıntürk, 1996, s.:252). Evlilik ile birlikte şahsi hal sicilinde (nüfus kayıtlarında) “evli” medeni halini almış olan eşler, boşanma kararının kesinleşmesi ile birlikte “boşanmış” medeni halini alırlar. Boşanma yalnız bireyleri değil, toplum düzenini ilgilendirir. Çünkü günümüzde toplumun temeli ailedir. Ailenin işleyiş düzeni, hukuk ahlâk ve geleneklerle kurulur ve sağlanır. Aileye karşı olan ideolojilerde bile bugün eşlerden her birine karşılıklı yükümler yüklenmekte, Özellikle bu yükümler çocuklar bakımından önem taşımaktadır (Velidedeoğlu, 1976).

Medeni Kanun’un 129. ve devamı maddelerinde boşanma sebepleri sınıflandırılmak suretiyle açıklanmıştır.

Bunun dışında çeşitli bilim dalları da boşanmanın sebeplerini ele almakta ve incelemektedir. Bunlar içinde özellikle sosyoloji biliminin, boşanma olgusunun sosyolojik temellerine inerek yaptığı açıklamalar bilhassa sosyolojik çözümler

yönünden önem taşımaktadır. Bununla birlikte, görebildiğimiz kadarıyla konuyu sosyolojik yönden ele alanların yaptığı sınıflandırmalar, birbiriyle mukayese imkânı vermediği gibi, hukuki çözümlemelere yardımcı olacak ayırım kıstasları da içermemektedir.

Yine (D.İ.E., 1993, s.:125) boşanma için önemli görülen nedenler sorusunu şu şekilde gruplandırmıştır: Geçimsizlik, düzensizlik-dağınıklık, bencillik, sorumsuzluk, zina, cana kast, cürüm ve haysiyetsizlik, fena muamele ve dövme, terk, cimrilik ve hastalık.

Türkiye’de boşanmaların sebep ve sonuçlarını bir doktora tezi kapsamında sosyolojik yönden ele almıştır, Amiran Kurtkan Bilgiseven nezaretinde yürütülmüş olan bir çalışmada boşanma sebepleri; ekonomik durum farklılığından doğanlar, yaş farklılığından doğanlar, daimi ikametgah farklılığından doğanlar, tahsil seviyesi farklılığından doğanlar, hayat üslubu farklılığından doğanlar ve meslek farklılığından doğanlar olmak üzere altı grupta ele alınmış bulunmaktadır. (Özkan, 1989, s.:53).

Türkiye’de boşanmaların sebep ve sonuçlarını bir doktora tezi kapsamında sosyolojik yönden ele almıştır, Amiran Kurtkan Bilgiseven nezaretinde yürütülmüş olan bir çalışmada boşanma sebepleri; ekonomik durum farklılığından doğanlar, yaş farklılığından doğanlar, daimi ikametgah farklılığından doğanlar, tahsil seviyesi farklılığından doğanlar, hayat üslubu farklılığından doğanlar ve meslek farklılığından doğanlar olmak üzere altı grupta ele alınmış bulunmaktadır. (Özkan, 1989, s.:53). Boşanma sebepleri konusunda öncelikle kanundaki sınıflandırmayı açıklamak gerekir. (Akıntürk, 1996, s.:209; Yalçınkaya, Kaleli, 1988, s.:533). Diğer deyişle evlilik birliğinin sarsılması boşanmaya sebep olan bir durumdur. Ancak bu “durum” un da sebepleri vardır. İşte bu sebepler kanunda sınıflandırılmadığı gibi aynı zamanda sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle evlilik birliğinin sarsılması genel sebep olarak ele alınmaktadır (Ayiter, 1977, s.:168). Bunun dışında eşlerin anlaşması ve ortak hayatın yeniden kurulamaması da boşanma kararı verilmesini gerektiren genel sebep niteliğindeki hallerdir.

Ülkemizde boşanma davalarının %90’ında davanın hukuki sebebi olarak bu maddede düzenlenmiş olan hale (evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğu gerekçesine) dayanılmaktadır. Mahkemece bu gerekçeyle boşanma kararı verilmesi için iki şartın gerçekleşmiş olması gereklidir (San, 1995, s.:10).

Ordu konumu itibari ile Doğu Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır, sosyo-kültürel yapısı bakımından ayrı bir taşımaktadır. Evlenme ve boşanma oranları açısından incelediğinde dikkat çekici verilere sahiptir. TÜİK 2008 verilerine göre Türkiye’de kaba evlenme sayısı, 641.973 ve kaba evlenme hızı %9,03 oranındadır. Karadeniz Bölgesinde kaba evlenme sayısı 20.882 ve kaba evlenme hızı %49,61 oranındadır. Kaba evlenme sayısı Trabzon ilinde 6.609 ve %8,87, Ordu ilinde 6.128 ve %8,53 oranındadır (Vatandaş, 2010).

Elde edilen verilere göre Ordu’nun Trabzon ile hemen hemen aynı evlenme sayısına ve hızına sahip olduğu, Trabzon ve Ordu’nun evlenme sayısı ve hızı açısından diğer Doğu Karadeniz illeri olan Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane iline göre ilk iki sırada olduğu belirlenmiştir.

TÜİK 2007 ve 2008 verilerine göre, boşanma hızı incelendiğinde, 2007 verilerine göre boşanma hızı bakımından Türkiye ortalaması 1.34 olduğu, Trabzon ilinde 0.72 olduğu, Ordu ilinde 0,92 olduğu, Giresun ilinde 1,21 olduğu, Rize ilinde 0,63 olduğu, Artvin ilinde 0,75 olduğu ve son olarak Gümüşhane ilinde 0,67 olduğu belirlenmiştir. 2008 verilerine göre boşanma hızı oranları, Türkiye ortalaması 1.40 olduğu, Trabzon ilinin 0,74, Ordu ilinin 0,91, Giresun ilinin 1,14, Rize ilinin 0,66 olduğu, Artvin ilinin 0,75 olduğu ve Gümüşhane ilinin 0,73 oranında olduğu belirlenmiştir (Vatandaş, 2010).

2007 ve 2008 boşanma hızı Türkiye ortalamaları karşılaştırıldığında, bir yılda Türkiye’de boşanma hızının 0.06 oranında artış gösterdiği belirlenmiştir. 2007 yılındaki boşanma hızı verileri incelendiğinde Giresun ve Ordu ilinin Doğu Karadeniz Bölgesinde birinci ve ikinci sırada olduğu, oranları açısından dikkat çektiği, her iki ilin nüfusundan daha fazla nüfusa sahip olan illerden daha yüksek oranda boşanma hızına sahip olduğu belirlenmiştir. 2008 yılındaki boşanma hızı verilerine bakıldığında, Giresun ve Ordu ilinin yine en yüksek oranlara sahip olduğu, Ordu ilinde 2007 yılına göre 2008 yılında boşanma hızının azalma gösterdiği belirlenmiştir.

TÜİK 2007 ve 2008 verilerine göre, Doğu Karadeniz Bölgesinde 2007 yılında boşanan aile sayısının 2.108 olduğu, 2008 yılında ise 2.115 olduğu, 2007 yılında boşanan aile sayısının Trabzon ilinde 534, Ordu ilinde 655, Giresun ilinde 505, Rize ilinde 199, Artvin ilinde 127 ve Gümüşhane ilinde 88 olduğu, 2008 yılında Trabzon

ilinde 552, Ordu ilinde 654, Giresun ilinde 477, Rize ilinde 210, Artvin ilinde 126 ve Gümüşhane ilinde 96 olduğu belirlenmiştir. (Vatandaş, 2010).

2007 ve 2008 yılında Doğu Karadeniz Bölgesinde boşanan aile sayısının artış gösterdiği, 2007 ve 2008 yılında en çok boşanan aile sayısının bulunduğu ilin Ordu ili olduğu, boşanma sayısında 2007 ve 2008 yılı arasında azalma göstermediği belirlenmiştir.

METODOLOJİ VE VERİ TOPLAMA

Araştırma, Ordu'da yaşamları sürmekte olan boşanma davaları devam eden çiftlerin sorun çözme becerilerinin incelenmesine yönelmiştir.

Bu araştırmada tarama modelinin bir çeşidi olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, s.77,79).

Araştırmanın evrenini oluşturan Ordu ilinde boşanma davaları devam eden boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin değerlendirilmesine yönelik genel bir yargıya varmak için genel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini Ordu ilinde yaşayan boşanma sürecinde olup Ordu Aile Mahkemesinde boşanma davası olan çiftler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini Ordu ilinde yaşayan boşanma sürecinde olan, Ordu Aile Mahkemesinde 2012-2013 yılları arasında 53'ü anlaşmalı ve 97'si çekişmeli boşanma davaları süren 150 çiftten oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan başlıca veri toplama araçları şu şekildedir;

Soru Kağıdı

Araştırmada kullanılan ilk veri toplama aracı Başbakanlık Aile Araştırma Yayını incelenerek araştırmacı tarafından hazırlanan soru kâğıdıdır.(Arıkan, 1996). Soru kâğıdı, görüşmecilerin rahatlıkla anlayıp bilgi verebileceği biçimde hazırlanmıştır. Soru kâğıdın da toplam 196 seçenekten oluşan 37 soru ve beş bölüm bulunmaktadır. Soru kâğıdının birinci bölümünde çiftlerin demografik özellikleri, ikinci bölümünde

çiftlerin evliliğe ilişkin bilgileri, üçüncü bölümünde boşanmaya ilişkin görüşleri, dördüncü bölümde aile yaşamına ilişkin görüşleri ve beşinci bölümde ise anlaşmazlık konuları yer almaktadır. Birinci bölüm kapsamında yaş, eğitim düzeyi, yaşamını en çok geçirdiği yer, en uzun süre yaşadığı yer, Ordu ilinde yaşadığı süre, çalışma durumu, sosyal güvence, aylık gelir, hane halkı sayısı, çocuk sayısı, çocukların yaşı, çocukların hastalığının olup olmadığı bilgileri yer almaktadır. İkinci bölüm kapsamında evlilik sayısı, evlilik yılı, evlilik türü, yaş farkı, ideal yaş farkı, ayrı yaşama durumu, evlilik yaşamını değerlendirme bilgileri yer almaktadır. Üçüncü bölüm kapsamında yaşamlarını değerlendirme, maddi durumlarını değerlendirme, dini inançlarını değerlendirme, boşanma deneyimi, anne babanın boşanma deneyimi, kardeşin boşanma deneyimi, çocukların boşanma deneyimi, eşin boşanma deneyimi, akrabaların boşanma deneyimi, boşanmayı düşünme bilgileri yer almaktadır. Dördüncü bölüm kapsamında kadın ile erkek arasında üstünlük farkı, eşitlik, aile reisi olma, karar alma, ev işi yapma, aile planlaması, kadının çalışması, çoklu birliktelik şiddet görüşleri yer almaktadır. Beşinci bölüm kapsamında anlaşmazlık sıklığı, çocuk bakımı, akrabalarla anlaşmazlık, içki kullanımı, kumar oynama, maddi sıkıntı, hastalık, cinsellik, kıskançlık, ev işleri, dayak, çocuk olmayışı, nasıl çözüm bulunduğu yer almaktadır. Soru kâğıdında belirtilen sırayla varolan bölümler ile soru kağıdı uygulananların görüşü, bakış açısı, değerlendirmeleri ve bilgileri içermektedir.

Sosyal Sorun Çözme Envanteri

Sosyal Sorun Çözme Envanteri insanların sosyal sorun çözme becerilerini geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. 353 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanan ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha değeri sorun yönelim ölçeği için 0.93 (biliş alt ölçeği için 0.85, duyuş alt ölçeği için 0.69 ve davranış alt ölçeği için 0.88), sorun çözme becerileri ölçeği için 0.93 (sorun tanımlaması ve formülasyonu alt ölçeği için 0.72, seçenek çözümlerin oluşturulması alt ölçeği için 0.76, karar verme alt ölçeği için 0.84 ve çözümü gerçekleştirme ve doğrulama alt ölçeği 0.78) ve sosyal sorun çözme envanterinin tamamı için 0.95 olarak bulunmuştur. Geçerlik için yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, envanterin iki boyutu olduğu; birinci faktöre ait toplam değişkenliği açıklama oranı % 24.597, ikinci boyutun da % 9.178 ve toplamda % 33.775 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışma sonucu Sosyal Sorun Çözme

Envanterinin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. (Duyan, V./ Gelbal, S. 2008)

Veri Toplama Süreci

Yapılan değerlendirmeler ile araştırma konusunun belirlenmesinden sonra, araştırma konusu ile ilgili gerekli literatür taraması için kaynak toplanmıştır, elde edilen kaynakların taranmasından sonra araştırmanın amacına uygun olarak bir envanter belirlenmiş ve bir soru kağıdı oluşturulmuştur. Uygulamanın yapıldığı kurumdan gerekli izinler alındıktan sonra Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kâğıdı, araştırma kapsamında yer alan Ordu Adliyesi Aile Mahkemesinde anlaşmalı ve çekişmeli olmak üzere birbirinden farklı boşanma davaları olan farklı sosyo-ekonomik imkanlara sahip beş çifte deneme amacıyla uygulanmıştır. Yapılan ön denemede çiftlere araştırmanın içeriği, amacı ve uygulandığı ile ilgili bilgiler verildikten sonra çiftlerin soru kağıdı ve envanteri gönüllü olarak doldurduklarına dair bir 'muvafakatname' gerekli açıklama yapılarak imzalatılmıştır.

Yapılan ön denemeden sonra araştırma için hedeflenen soru kağıdı ve envanter uygulanacak 53'ü anlaşmalı ve 97'si çekişmeli olan, boşanma davaları bulunan çiftler arasından 150 çift belirlenmiştir, belirlenen 150 çiftten anlaşmalı olanlar mahkemeye ilk başvuru sırasında çekişmeli olanlar ise mahkemeye başvurularının üzerinden bir süre geçmiş olan araştırmaya gönüllü katılan çiftlerdir. Araştırma süresi Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kağıdının uygulanarak verilerin toplanabilmesi için Adalet Bakanlığı ve Ordu Adliyesinden gerekli izin alınmıştır. Belirlenen çiftlere araştırma süresi içerisinde duruşmaları olan çiftlerden seçilmiştir, çiftler duruşmaya alınmadan önce envanter ve soru kağıdı uygulanmıştır. Çiftler boşanma sürecinde olduğu için uygulama yerine ayrı ayrı alınmış, çiftlerden birine uygulandıktan hemen sonra diğer çifte uygulama yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki tüm çiftlere soru kağıdı ve envanter uygulaması katılımcılara verimli cevaplar verebilmeleri için uygun yer olduğu düşünülen Ordu Adliyesi Aile ve Çocuk Mahkemesi Uzmanları odasında yapılmıştır, uygulama esnasında çiftler tek tek alınmış, dışarıdan kimse dahil edilmemiştir. Uygulamaya başlamadan önce katılımcıya araştırma, envanter ve soru kağıdı ile ilgili ön bilgi verilmiş ve soru kağıdı, envanteri nasıl doldurması gerekli olduğu anlatılmıştır, bu bilgilendirmeden sonra uygulamaya başlamadan her katılımcıya gönüllü olarak araştırmaya katıldığını

gösteren 'muvafakatname' gerekli açıklama yapılarak imzalatılmıştır. Katılımcının anketi ve envanteri doldurması esnasında bizzat yanında bulunularak yardıma ihtiyaç duyduğunda gerekli açıklamalar ve bilgiler verilmiştir. Daha sonra Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve soru kağıdı uygulaması sona erdirilmiştir. Her uygulama kişi başına 30 ile 45 dakika arasında değişmiştir. Envanter ve soru kağıdı 150 çifte uygulanarak veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Verilerin İşlenmesi ve Çözülmesi

Öncelikle Sosyal Sorun Çözme Envanteri puanlama sistemi ile hesaplanmıştır, daha sonra envanterin hesaplanması sonucunda elde edilen verilerden grafik çıkarılmıştır. Soru Kâğıdında ve Sosyal Sorun Çözme Envanterinde elde edilen veriler SSPS programı ile çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Scheffe testi kullanılmıştır. Eşleşmiş grupların analizinde eşleşmiş grup t-testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu araştırma, Ordu ilinde boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşlerinin ve sosyal sorun çözme becerilerinin düzeyini tespit etmek için gerçekleştirilmiştir. Ordu ili yaşayış itibari hem batı unsurlarını hem de kültürel değerleri taşımaktadır, bu haliyle hem batılı hem de geleneksel bir yapı taşımaktadır. Fındık köyde ve kentte yaşayan insan için çok önemli bir geçim kaynağıdır, kadınlar sosyal yaşamda oldukça fazla rol almaktadır, nüfusuna göre boşanma oranı oldukça fazladır, bu yapısı ile Ordu araştırmaya elverişli bir ildir.

Araştırmada boşanma sürecindeki çiftlere, araştırmada çiftlerin sosyal sorun çözme becerilerini tespit etmek üzere sosyal sorun çözme envanteri uygulanmıştır, bunun yanı sıra çiftlerin demografik özelliklerini belirlemek için çiftlere sorular

sorulmuştur. Çiftlerin sosyal sorun çözme becerileri ile demografik özellikleri arasındaki bağlantı ve farklılıklar, kadınların ve erkeklerin sosyal sorun çözme envanterinde yer alan yedi düzey kapsamındaki benzerlikleri ve farklılıkları hem cinsiyetler arasında hem cinsiyet gruplarının kendi içerisinde ayrı ayrı birebir ölçek ve soru kağıdı çözümlenerek tespit edilmiştir.

Araştırmada örneklem grubun demografik özellikleri incelendiği zaman, çift olmaları sebebiyle eşit sayıdan oluşturmaktadır. Araştırma toplam 300 kişilik, 150 çift bir örneklem grubundan oluşmaktadır. Boşanma toplumsal bir süreç ve olgudur. Bu süreçteki çiftlerin sosyal sorun çözme becerilerini demografik özellikleri ile birlikte değerlendirmek ve gerçek bilgilere ulaşmak için derinlemesine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan çiftlerin büyük çoğunluğu anlaşmalı boşanma sürecindeki çiftlerden, geri kalan kısmı ise çekişmeli boşanma sürecindeki çiftlerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan boşanma sürecindeki çiftlerin ayrı ayrı yaşları incelendiği zaman, erkeklerin %38,7'sinin 30-39 yaşları arasında yer aldığı, kadınların %38,0'ının 30-39 yaşları arasında yer aldığı, bu anlamda çiftlerin yaşları bakımından benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırma kapsamında yer alan çiftlerin birbirlerine denk yaşlarda evlilik yaptıkları, yaşları arasında derin farklılıkların olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim seviyeleri incelendiğinde, erkeklerin %29,3'ünün ve %27,3'ünün ilkökul ve lise mezunu olduğu, kadınların %38,0'ının ve %20,07'sinin de ilkökul ve lise mezunu olduğu, bu açıdan çiftlerin eğitim seviyeleri konusunda da benzerlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Boşanma sürecindeki çiftler, eş olarak ele alındığında ilkökul ve lise eğitimi almıştır. Örneklem grubundaki boşanma sürecindeki çiftlerin büyük çoğunluğunun eşleriyle aynı eğitim seviyesine sahip oldukları saptanmıştır ve dikkati çeken bir durum da büyük çoğunluğunun orta düzeyde eğitim seviyesine sahip olduğudur. Boşanma sürecindeki çiftlerin eğitim seviyesi arttıkça sayılarının azaldığı, düşük ve orta düzeyde eğitime sahip olan çiftlerin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Boşanmanın cinsiyet ile yaşamını en çok geçirdiği yer arasındaki fark incelendiğinde, erkeklerin %56,7'sinin ve kadınların %50,7'sinin yaşamlarını en uzun süre ile kentte geçirdiği ve çoğunun halen kentte yaşadığı belirlenmiştir. Boşanma

sürecindeki çiftlerden geri kalan çoğunluğunun yaşamını en çok köyde geçirdiği, kadın ve erkeklerin bu yönden de benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Çiftlerin bölge açısından en uzun yaşadığı yer, cinsiyet açısından ele alındığında, erkeklerin %82,7'sinin Karadeniz Bölgesinde en uzun süre ile yaşadığı, yine kadınların %81,3'ünün en uzun süre ile Karadeniz Bölgesinde yaşadığı, bu araştırmanın Karadeniz Bölgesinin illerinden olan Ordu ilinde yapılmasının bu konuda temel etkiye sahip olduğu, çiftlerin bu açıdan da birebir benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerin Karadeniz Bölgesinden sonra en uzun süre ile Akdeniz Bölgesinde yaşadığı bu açıdan da kadın ve erkeklerin benzerliğe sahip olduğu belirlenmiştir, bu açıdan bakıldığında bu çiftlerin birlikte tayin yoluyla Ordu iline geldikleri, tayin usulüne bağlı işlerde çalıştıkları düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından Ordu ilinde yaşadıkları süreler incelendiğinde, erkeklerin %70,0'ının doğduğundan beri Ordu ilinde yaşadığı, kadınların %72,7'sinin doğduğundan beri Ordu ilinde yaşadığı belirlenmiştir. Erkeklerin geri kalanları içerisinde çoğunun 11-15 yıl arasında, kadınlardan geri kalanlardan çoğunun ise 6-10 yıl arasında Ordu ilinde yaşadığı belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından çalışma durumları arasındaki fark ele alındığında, erkeklerin %82,7'sinin çalıştığı, %17,3'ünün çalışmadığı, kadınların %52,0'ının çalıştığı %48,0'ının çalışmadığı belirlenmiştir. Kadınlarda çalışmayan kısmın ev hanımı olduğu, çalışan kısmın ise tarımla uğraştığı bilinmektedir. Ordu ilinde kentte ve köyde yaşayanların çoğunun gelir kaynağı, fındıktan elde ettikleri gelirden oluşmaktadır, mesleği ne olursa olsun mutlaka her ailenin fındık bahçeleri bulunmakta ve oradan gelir elde etmektedir, bu nedenle erkeklerinin büyük çoğunluğu tarım ile uğraşmaktadır, çünkü fındığın maddi getirisi oldukça fazladır. Ordu ilinde yaşayan birçok erkek bu nedenle başka mesleklere yönelmemekte, babadan miras kalan fındık işi ile uğraşmaktadır, hatta yetişen genç nesilde fındık işi ile uğraşma talebindedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından sosyal güvenceleri incelendiğinde, erkeklerin %43,3'ünün ve %24,0'ının SSK ve Bağkur' lu olduğu, kadınların da %39,3'ünün ve %22,7'sinin SSK ve Bağkur' lu olduğu, bu açıdan bakıldığında kadın ve erkeklerin çift olarak sosyal güvence durumu açısından

benzerlik gösterdiği belirlenmiştir çünkü genellikle aile içerisinde kadınlar ve çocuklar erkeklerin sosyal güvencesinden faydalanmaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından haneye giren toplam gelirleri incelendiğinde, erkeklerin %44,7'sinin gelirinin 600-1000 TL arasında olduğu, erkeklerin %25,3'ünün ise gelirinin daha yüksek 1100- 1500 TL olduğu, kadınların %40,0'ının gelirinin de 600-1000 TL olduğu, kadınların diğer büyük çoğunluğunun gelirlerini bilmediği yani bu konuda bir fikir beyan etmediği belirlenmiştir. Kadınlar ile erkeklerin gelirlerinin benzerlik göstermesinin sebebinin kadınların eşlerinin gelirlerini beyan ettiği, ev hanımı olmaları sebebiyle bireysel bir gelire sahip olmadıkları belirlenmiştir. Ordu ilinin genel olarak yüksek gelir düzeyine sahip olduğu, erkeklerin boşanma sürecinde olmaları ve nafaka ödeyecek olmaları ihtimaline dayanarak gelirlerini daha düşük gösterdikleri, beyan edilen gelirlere daha fazla gelire sahip oldukları, bayanların ise belirli bir çoğunluğunun nafaka almak adına gelir beyan etmedikleri ve düşük gösterdikleri belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından hanede kalan kişi sayısı incelendiğinde, erkeklerin %32,7'sinin 3 kişi ile yaşadığı, %26,7'sinin yalnız yaşadığı, kadınların %30,7'sinin 2 kişi ile yaşadığı, %29,3'ünün 3 kişi ile yaşadığı, bu açıdan erkek ve kadınların farklılık gösterdiği, bu açıdan ele alındığında, boşanma sürecindeki çiftlerin genellikle ayrı evlerde yaşadıkları, boşanma davası olmasına rağmen aynı evde yaşayan çiftlerinin çok az bir orana sahip olduğu, boşanma sürecindeki erkeklerin kişi sayısı incelendiğinde ailesi ile ve yalnız yaşadığı, kadınların ise hiç yalnız yaşamadığı, büyük çoğunluğunun ailesi ile yaşadığı belirlenmiştir. Toplumsal yapı gereği, erkeğin yalnız yaşama durumunun yadırganmadığı, kadının ise yalnız yaşama durumunun kabul edilmediği, kadının da yalnız yaşama durumuna yatkın olmadığı ve bu yönde bir yaşamı tercih etmediği, bu durumda toplumda yalnız yaşayan kadına iyi gözle bakılmama durumunun etkili düşünülmektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyet açısından çocuk sayıları incelendiğinde, boşanma sürecindeki erkeklerin %32,7'sinin 1 çocuğu olduğu ve %27,3'ünün çocuk sahibi olmadığı, kadınlarında bu yönde erkekler ile benzerlik gösterdiği, kadınların %34,0'ının 1 çocuğu olduğu ve %29,3'ünün hiç çocuk sahibi olmadığı, oranlar incelendiğinde kadın ile erkeklerin çift ve eşit sayıda oldukları göz önünde bulundurulduğunda, eşleştirme sırasında eşlerin farklı çocuk sayılarına sahip

olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu durumda eşlerden birinin daha önce bir evlilik yapma ve bu evlilikten çocuk sahibi olma durumunun etkili olduğu, bu açıdan çiftlerden bazılarının daha önce boşanma süreci geçirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından en küçük çocuğun yaşı incelendiğinde, erkeklerin %30,3'ünün en küçük çocuğunun yaşının 5-9 yaş arasında olduğu ve %23,9'unun 5 yaşından küçük çocuğa sahip olduğu, kadınların da erkeklerle bu konuda benzerlik gösterdiği, kadınların %30,2 en küçük çocuğunun yaşının 5-9 yaş arasında olduğu, %23,6'sının 5 yaşından küçük çocuğa sahip olduğu, çiftler arasında eşlerden birisinin daha önce evlilik yapması ihtimaline bağlı olarak en küçük çocuğun yaşının kadınlarda %20,8'inin ve erkeklerde %18,3'ünün benzerlik göstermekle birlikte 10-14 yaş arasında olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından çocuklarının sakatlık durumu ele alındığında, erkeklerin %88,1'inin çocuklarında sakatlık olmadığı, sakatlığa sahip olanların ise çocuğunun fiziksel sakatlığa sahip olduğu, kadınlarında %91,5'inin bu açıdan erkekler ile hemen hemen aynı orana sahip olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kaçınıcı evlilikleri olduğu durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların benzer oranda %74,0'ının ve %76,0'ının çoğunluğunun birinci evliliği olduğu, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranla ikinci evlilik yaptığı, yine erkeklerin %4,7'sinin ve kadınların %53'ünün benzer ve az oranda üçüncü evliliğinin olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik süreleri incelendiğinde, erkeklerin %27,3'ünün ve %26,7'sinin benzer oranlarda evlilik sürelerinin 6-10 yıl ve 1-5 yıl arasında olduğu, kadınların çoğunun benzer oranlarda %26,7'sinin ve %25,3'ünün evlilik sürelerinin 1-5 yıl ve 6-10 yıl arasında olduğu belirlenmiştir. Çiftler arasında evlilik süresi arttıkça sayılarının azaldığı, çiftler arasında çok az bir oranın evlilik süresinin 11-15 yıl olduğu tespit edilmiştir. Boşanma sürecindeki çiftlerin çoğunun kısa süreli evli oldukları ve belirli bir süre geçirmeden boşanma aşamasına geldikleri belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik türleri incelendiğinde, erkeklerinin %38,7'sinin ve %38,0'inin eşit oralarda görücü usulü isteyerek ve arkadaşlık ederek evlendikleri, yine kadınların %38,7'sinin ve 37,3'ünün eşit oranlarda görücü usulü isteyerek ve arkadaşlık ederek evlendikleri, erkeklerin ve

kadınların benzer oranlarda anlaşılıp kaçarak evlendikleri belirlenmiştir. Ordu ilinde kaçarak evlenmenin yadsınamayacak düzeyde olduğu, belirli bir oranı teşkil ettikleri, bunun Ordu'nun belirli bölgelerde gelenek haline geldiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle olan yaş farkı incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların benzer oranlarda %56,7'sinin ve %56,0'ının aynı yaşta oldukları, geri kalan kısımda önemli ve benzer oranlarda eşler arasında 5-10 yaş ve 5 yaştan az yaş farkı olduğu, yine bu konuda kadınların ve erkeklerin benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından ideal evlilik için gerekli yaş farkı durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların %57,3'ünün ve %58,0'ının benzer oranda ideal evlilik için kadın ve erkeğin aynı yaşta olması yönünde görüş bildirdiği, benzer oranlarda ise kadın ve erkeğin 5-10 yaş arasında fark olması ve ideal evlilik için yaş farkının önemli olmadığı yönde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından anlaşmazlık nedeniyle ayrı yaşama durumu incelendiğinde, erkeklerinin %46,0'ının eşit oranlarda anlaşmazlık nedeniyle ara sıra ve hiçbir zaman ayrı yaşamadıkları, kadınların %54,7'sinin anlaşmazlık nedeniyle ara sıra eşlerinden ayrı yaşadıkları, %36,7'sinin ise hiçbir zaman ayrı yaşamadıkları belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından evlilik yaşamlarını nasıl değerlendirdikleri durumu incelendiğinde, erkeklerin %70,7'sinin evliliklerini iyi olarak nitelendirdikleri, kadınların ise %58,7'sinin evliliğini iyi olarak nitelendirdiği ancak geri kalan önemli bir kısmının %27,3'ünün evliliğini kötü olarak değerlendirdiği, bu bakımından erkeklerin evliliklerine dair daha olumlu baktığı veya evlilik durumunu değerlendirme daha politik davrandığı belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından genel olarak yaşam durumlarını değerlendirme açıları ele alındığında, erkeklerinin %77,3'ünün yaşamlarını iyi olarak değerlendirdiği, geri kalan kısmının kötü ve çok iyi arasında dağılım gösterdiği, kadınların ise %64,0'ının yaşamını iyi olarak değerlendirdiği, geri kalan kısmının ise kötü ve çok iyi arasında dağılım gösterdiği, her ne kadar erkekler ve kadınlar bu konuda benzerlik gösterse de, yaşamlarını kötü olarak değerlendiren kadınların oranı erkeklere göre anlamlı ölçüde daha fazladır. Bu açıdan ele alındığında kadınların bu soruyu daha duygusal açıdan cevapladığı ve

boşanma sürecinden olumsuz etkilendikleri, ancak erkeklerin boşanma sürecinden kadınlara oranla daha az etkilendikleri ve yaşamlarını duygusal ögelere bağlı kalmadan değerlendirdikleri düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından maddi durumlarını değerlendirme açıları incelendiğinde, erkeklerin %71,3'ünün ve %15,3'ünün maddi durumlarını iyi ve çok iyi olarak değerlendirdiği, kadınların %66,0'ının ve %20,7'sinin maddi durumlarını iyi ve kötü olarak değerlendirdiği, bu açıdan erkeklerin ve kadınların farklılık gösterdiği, kadınların yer alan değerlendirmelerinde, ev hanımı olma ve eşlerinden başka eve gelir getiren kişinin olmaması durumunun etkili olduğu, ayrıca kadınların nafaka bağlanması konusunda kaygı gütmeleri açısından maddi durumlarını bu yönde değerlendirmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından dini inanç durumlarını değerlendirmeleri ele alındığında, erkeklerin %70,7'sinin ve %19,3'ünün dini inançlarını güçlü ve çok güçlü olarak değerlendirdiği, kadınların da %72,0'ının ve %20,7'sinin bu konuda erkekler ile birebir benzerlik gösterdiği onlarında dini inançlarını güçlü ve çok güçlü olarak değerlendirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin ve aile bireylerinin cinsiyeti açısından daha önce boşanma tecrübesi ele alındığında, erkeklerin %86,0'ının daha önce boşanma tecrübesi yaşamadığı, kadınların da %88,7'sinin daha önce boşanma tecrübesi yaşamadığı, ancak erkeklerin kadınlara oranla daha fazla boşanma süreci geçirdiği belirlenmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde eşler arasında erkeklerden daha önce evlilik yapan ve boşananların oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çiftlerin anne ve babalarının daha önce boşanma geçirip geçirmediğine bakıldığında, erkeklerin ve kadınların %7,3'ünün ve %15,3'ünün anne ve babasının boşanma tecrübesi yaşadığı, anne ve babasının boşanma süreci geçirmesi açısından erkeklerin oranının kadınlara oranla daha az olduğu, kadınların daha fazla oranda anne ve babasının daha önce boşanma geçirdiği belirlenmiştir. Kadın ve erkeklerin kardeşlerinin %17,3'ünün ve %24,0'ının boşanma yaşadığı, kadın ve erkeklerin %4,0'ının ve %2,7'sinin çocuklarının boşanma tecrübesi geçirdiği, erkeklerin çocukları açısından daha önce boşanma sürecinin çok anlamlı fark olmamakla beraber kadınlara oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erkek ve kadınların %8,7'sinin ve %14,7'sinin eşler açısından daha önce boşanma süreci geçirdiği konusunda benzerlik göstermediği, kadınların

eşlerinin daha önce boşanma geçirme oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek ve kadınların akrabalarının daha önce boşanma süreci geçirmesi açısından, erkeklerde %34,7 ve kadınlarda %45,3 olduğu, kadınların daha fazla orana sahip olduğu belirlenmiştir. Önceden geçirilen boşanma sürecine dair yapılan değerlendirmede eşlerden birinin daha önce resmi nikâh dışı yaşama durumu ve bunu beyan etmiş olma durumu göz ardı edilmemiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından anlaşmazlık nedeniyle boşanmayı düşünme durumu incelendiğinde, erkeklerin %58,7'sinin anlaşmazlık nedeniyle ara sıra boşanmayı düşündüğü, geri kalan önemli kısmının %25,3'ünün ise sık sık boşanmayı düşündüğü, kadınların %63,3'ünün anlaşmak nedeniyle ara sıra boşanmayı düşündüğü, bu oranın erkeklerden daha fazla olduğu, anlaşmazlık nedeniyle sık sık boşanmayı düşünme açısından kadın ve erkeğin eşit olduğu belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadın ile erkek arasında üstünlük farkı bakımından ele alındığında, erkeklerin %60,7'sinin üstünlük bakımından kadın ile erkek arasında fark olmadığını düşündüğü, kadınlardan %62,7'sinin kadın ile erkek arasında üstünlük bakımından erkeklerden biraz daha fazla oranla fark olmadığını dile getirdiği, ancak kadınların erkeklere oranla dikkat çeken bir bölümünün bu soruya dair görüş bildirmediği belirlenmiştir. Bu durumun önem arz ettiği, erkeklerin bu konuda direkt ve net cevap verdiği, kadınların ise fikir beyan etmekte zorluk çektiği ve hatta bazılarının bildirmediği gözlemlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadın ile erkeğin kanunlar karşısında eşit olup olmaması ele alındığında, erkeklerin %63,3'ünün kanunlar karşısında kadın ve erkeklerin eşit olduğunu düşündüğü, kadınları ise tam tersi %47,3'ünün kanunlar karşısında kadınların eşit olmadığı görüşünde olduğu, bu konuda daha fazla kadının görüş beyan etmediği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aile içerisinde eşlerden birisinin aile reisi olma durumu ele alındığında, erkeklerin %58,7'sinin aile içerisinde aile reisi olma durumunu doğru bulduğu, kadınların ise %52,7'sinin aile içerisinde aile reisi olma durumunu yanlış bulduğu, bu konuda daha fazla kadının görüş bildirmediği belirlenmiştir. Bu konuda kadınların ve erkeklerin farklı görüşlere sahip olduğu, toplumsal kimliğin buna etki ettiği düşünülmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin verme durumu ele alındığında, erkeklerin %62,0'ının birlikte ve erkeğin vermesi gerektiğini düşündüğü, kadınların ise %74,0'ının aileyi ilgilendiren bir konuda kararı kimin verme konusunda birlikte karar verilmesi gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından ev işlerini kimin yapması gerektiği durumu incelendiğinde, erkeklerinin %70,0'ının ev işlerini kadının yapması gerektiği yönünde görüş bildirdiği, önemli bir kısmının ise birlikte ev işlerinin yapılması gerektiğine inandığı, kadınların %50,7'sinin ev işlerini kadının yapması veya birlikte yapılmasından yana görüş bildirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından aile planlamasının doğru olup olmadığı durumu incelendiğinde, erkeklerin %69,3'ünün aile planlamasının doğru olduğuna inandığı, önemli bir oran olmasa da bir kısmının ise bu konuda görüş bildirmediği, kadınların %78,7'sinin aile planlamasının doğru olduğuna inandığı, erkeklere oranla daha fazla kadının bu konuda görüş bildirmediği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından kadının çalışma durumu incelendiğinde, erkeklerinin %53,3'ünün kadının istiyorsa ve gerekiyorsa çalışması yönünde görüş bildirdiği, kadınların %66,7'sinin kadının isteği ve gerektiği zamanda çalışması görüşüne sahip olduğu, kadınların erkeklere oranla daha fazla bu konuda görüş bildirmediği belirlenmiştir. Çarpıcı olarak büyük bir oran olmamakla beraber kadınların %6,0'ının kesinlikle kadının çalışmaması yönünde fikir beyan ettiği bu durumda kadına yüklenen rolün, yaşam tarzının ve yetiştirilme yapısının etkili olduğu düşünülmektedir, bu görüşe sahip kadınların çoğu köyde yaşamaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından erkeğin birden fazla kadınla birliktelik yaşama durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların tamamına yakınının %95,3'ünün ve %99,3'ünün erkeklerin birden fazla kadınla birliktelik yaşama durumunu doğru bulmadığı tespit edilmiştir. Bu açıdan kadın ve erkeklerin görüşlerinin beklenen toplumsal değerlere uygunluk gösterdiği, ancak bu yönde cevap veren eşlerin evlilik dışı ilişki yaşama durumlarının mevcut olduğu da bilinmektedir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından erkeğin kadına şiddet uygulaması durumu incelendiğinde, erkeklerin ve kadınların bu yönde benzerlik

gösterdiği, erkeklerin ve kadınların tamamına yakınının %93,3'ünün ve %98,0'ının erkeğin kadına kesinlikle şiddet uygulamaması gerektiği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Erkeklerin %6,7 'sinin ve kadınlardan %2,0'sinin erkeğin gerektiğinde kadına şiddet uygulayabileceği yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle anlaşmazlığa düşme sıklığı durumu incelendiğinde, erkeklerin %60,7'sinin eşleri ile ara sıra anlaşmazlığa düştüğü, geri kalan kısımda erkeklerin benzer oranlarda eşleri ile hiçbir zaman ve sık sık anlaşmazlığa düştüğü belirlenmiştir. Kadınların %64,0'ının eşleri ile ara sıra anlaşmazlığa düştüğü, erkeklere oranla daha fazla sık sık eşleri ile anlaşmazlık yaşadıkları belirlenmiştir. Erkeklerin bu konuda anlaşmalı boşanma dahilinde barışma ihtimali sebebiyle anlaşmazlıkların hafif yönde olduğunu bildirdiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşlerin anlaşmazlığa düştüğü konulardan biri çocukların bakımı ve yetiştirilmesi durumu incelendiğinde, erkek ve kadınların %13,3'ünün ve %11,3'ünün bu konuda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin %26,0'ının eşleri ile akrabalarla ilişkiler konusunda anlaşmazlık yaşadığı, kadınların %32,7'sinin akrabalarla ilişkiler konusunda eşi ile anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin %89,3'ünün alkol sebebiyle eşleri anlaşmazlığa düşmediği, kadınların ise %25,3'ünün eşleri ile alkol konusunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin alkol alışkanlıklarını deşifre etmek istemediği belirlenmiştir. Erkeklerin %91,3'ünün kumar nedeniyle eşleri ile anlaşmazlığa düşmediği yönünde görüş bildirdiği, kadınların ise %28,3'ünün eşleri ile kumar nedeniyle anlaşmazlığa düştüğü, bu konuda erkeklerin gerçek oranları vermemekle kumar konusunda anlaşmazlığa düştükleri yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların birbirine yakın oranlarda %13,3'ünün ve %24,7'sinin eşleri ile maddi sıkıntı sebebiyle anlaşmazlığa düştükleri ancak bu oranın çoğunluğu oluşturmadığı belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların %12,0'ının ve %10,7'sinin hastalık sebebiyle eşleri ile anlaşmazlığa düştüğü, hastalık nedeniyle anlaşmazlığa düşen eşlerin oranının çok az olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların benzer oranlarda %16,7'sinin ve %21,3'ünün cinsel konularda anlaşmazlığa düştükleri belirlenmiştir. Erkeklerin ve kadınların yine benzer oranlarda %22,7'sinin ve %24,7'sinin kıskançlık sebebiyle anlaşmazlığa düştükleri tespit edilmiştir. Erkeklerin ve kadınların %16,0'ının ve %7,3'ünün ev işleri

konusunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin kadınlara oranla ev işleri konusunda eşleri ile daha fazla anlaşmazlığa düştüğü belirlenmiştir. Erkeklerin %95,3'ünün dayak konusunda eşi ile anlaşmazlığa düşmediği, kadınların ise %22,0'ının eşleri ile dayak konusunda anlaşmazlığa düştüğü tespit edilmiştir. Erkeklerin ve kadınların %6,7'sinin ve %4,7'sinin çocuk olmaması durumunda anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin kadınlara oranla bu konuda daha fazla anlaşmazlığa düştüğü, erkeklerin toplumsal değerler gereği çocuk olmaması durumunu daha fazla problem ettiği belirlenmiştir.

Boşanma sürecindeki çiftlerin cinsiyeti açısından eşle anlaşmazlığa düşülmesi halinde anlaşmazlığın nasıl çözüldüğü durumu incelendiğinde, erkeklerin %43,3'ünün ve %36,0'ının anlaşmazlığa düştüklerinde, eşleriyle birlikte düşünerek sorunu en doğru biçimde çözmeye çalıştığı ve her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği yönünde görüş bildirdiği, tam tezat çözüm yollarının benzer oranda çıkmasının ve çoğunluğu oluşmasının katılımcıların sürece dair durumu saklamış olma ihtimali durumunu ortaya çıkarmaktadır. Kadınların da çok benzer oranlarda %41,3'ünün ve %44,7'sinin anlaşmazlığa düştüklerinde, eşleriyle birlikte düşünerek sorunu en doğru biçimde çözmeye çalıştığı ve her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği yönünde görüş bildirdiği, kadınlarda her ikisinin de kendi düşüncesinden başka bir şey kabul etmediği için anlaşmazlığın çözülemediği görüşünün daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Erkeklerin sorun çözme becerileri yedi düzey kapsamında cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek ve kadınlar arasında biliş, duyuş, davranış, tanı, seçenek, karar ve çözüm açısından herhangi anlamlı bir farklılığın olmadığı, kadınların daha davranışsal olduğu ve tanı koymada erkeklere göre daha iyi oldukları belirlenmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan araştırma, bu çalışma alanında tek olma niteliği taşımaktadır, daha önce bu yönde ve bu bakış açısı ile araştırma yapılmamıştır. Boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin ele alınmasıyla bu konunun aydınlatılması, uzun vadede çiftlerin boşanmasına neden olan çözüm becerilerinin eksik yönlerinin ortaya koyulması mümkün hale gelmektedir. Yapılan araştırma konusunun farklı yönleri ile ele alınması halinde, çiftlerin boşanma sürecine

gelmeden sorun çözme mekanizmalarını yararlı bir şekilde kullanmaları sağlanabilir. Araştırma ile çiftlerin sorun çözme becerilerindeki eksikliklerin bilinmesi ile bu yönde eğitim programlarının hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular boşanma sürecindeki çiftlere yönelik hazırlanacak olan eğitim programlarının içeriğini ve hedefini belirlemekte, bu programların daha faydalı olmasına katkı sağlamaktadır.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgularla birlikte araştırma çok yönlü olarak ele alınmıştır, boşanma sürecinde olan çiftlerin sorun çözme becerileri hiçbir zaman onları boşanmaya iten nedenlerden bağımsız değildir. Yapılan araştırmada çiftlerin boşanma nedenlerine, bu nedenleri algılayış biçimlerine, kadın erkek ilişkisine dair bakış açılarına, yaşamı algılayış biçimlerine de vurgu yapılmıştır. Boşanma sürecindeki çiftlerde eşlerden birisinin sürece dair farkındalık geliştirmemesine bağlı olarak evlilikte çözüm gerektirecek herhangi bir durumun olmadığı algısına sahip olduğu, bu algının tamamen sorun çözme sürecini sekteye uğrattığı düşünülmektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin aynı yönde ve aynı nitelikleri taşıyan sorun algısına sahip olmaları, ortada çözülecek bir sorunun olduğu gerçeğini pekiştirmektedir ancak ayrı yönlerde sorun algısına sahip olan çiftlerin boşanma sürecindeki problemlerini çözmeleri oldukça zor bir hal almaktadır.

Boşanma sürecindeki çiftlerin boşanma ile birlikte en temel müracaat kurumu olan adliyelere başvuru ile süreci başlattığı, ancak öncesinde şiddet gibi sorunların olduğu varsayıldığında, bu çiftlerin kolluk kuvvetleri ile süreci başlatma durumunun söz konusu olduğu belirlenmiştir. Boşanma aşamasında ilk müracaat kurumu olan adliyelerin çiftlere süreci çözmeye dair kapsamlı ve yeterli herhangi bir çalışması bulunmamaktadır, boşanmaya başvuran çiftler dava esnasında uzlaşma talep etmeleri halinde uzman personel ile görüşme imkânına sahiptir ancak bu görüşmeler kapsamlı değildir, bu haliyle boşanma sürecindeki çiftlere sorunların çözümü adına imkanlar sunulmamaktadır. Boşanma ile ilgili olan kurumların çiftlere verdiği hizmetin genişletilmesi ve içeriğinin daha yeterli hale getirilmesi gerekmektedir. Boşanmaya başvuru ile ilk aşamada çiftlere yeterli hizmet sunulması ile birlikte boşanma ihtimallerinin ortadan kalkması sağlanabilir.

Yapılan araştırma kapsamında boşanma sürecindeki çiftlerin aile ile ilgili görüşleri ve sorun çözme becerilerinin düzeyini belirlemek amacıyla araştırma

planının ve kullanılan yöntemlerin yeterli olduğu ancak araştırmada kullanılan soru kâğıdının daha kapsamlı hale getirilmesinin detaylı bilgi alabilmek için daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Boşanma sürecindeki çiftlerin sorun çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak bu konuda yeniden yapılacak araştırmalarla elde edilen bilgilerin pekiştirilmesi ve ortaya çıkan farklılıkların diğer iller bazın ele alınması süreç açısından oldukça yarar sağlayacaktır.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre kadın ve erkeklerin eğitim oranları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırması ile karşılaştırıldığında o araştırmada kadınların %40,3'ünün lise ve dengi okuldan mezun olduğu, erkeklerin ise %39,4 'ünün lise ve dengi okuldan mezun olduğu, Ordu ilinde yaptığımız araştırmada ise kadınların %38,0'inin ilkokul mezunu olduğu, erkeklerin ise %29,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, yapılan araştırmamızda kadınların ve erkeklerin eğitim seviyesinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu noktada Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından yapılan bu araştırmanın bulgularıdır.

Yine yapılan araştırmada çiftlerin yaşları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırması ile karşılaştırıldığında o araştırmada yaklaşık %43'ünün 26-35 yaş arasında olduğu, yaptığımız araştırmada ise yaklaşık %38,0'inin 30-39 yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Battal'ın yaptığı Boşanma Sebepleri Araştırmasında çiftlerin %28,8'inin ilkokul mezunu olduğu, yine Battal'ın yaptığı araştırmada çiftlerin %23,3'ünün memur olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların %48'inin ev hanımı olduğu, erkeklerin ise %29,3'ünün tarım ile uğraştığı belirlenmiştir. Battal'ın araştırmasına göre çiftlerin %35,0'inin tanışarak ve flört etmeksizin evlendiği, yaptığımız araştırmada ise çiftlerin %38,7'sinin görücü usulü isteyerek evlendiği belirlenmiştir. Battal'ın yaptığı araştırmaya göre, çiftlerin boşanma sebebi %27,7 oranında eşit şekilde yanlış davranış ve eşe yanlış davranış olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların boşanma sebebinin %28,0'inin kumar olduğu, erkeklerin ise %22,7'sinin kıskançlık olduğu belirlenmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün Boşanma Nedenleri Araştırmasına göre çiftlerin %37,0'sinin tanışarak ve bir süre flört ederek evlendiği belirlenmiştir. Yine araştırmaya göre çiftlerinin %94,9'unun ilk evliliği olduğu, yaptığımız araştırmada ise çiftlerin yaklaşık %75'inin ilk evliliği olduğu, erkeklerin ikinci evlilik

oranının kadınlara göre %3 oranında daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yaptığımız araştırmada çiftler arasındaki yaş farkı ele alındığında yaklaşık %58'inin aynı yaşta olduğu, Battal'ın yaptığı araştırmada çiftler arasında yaş farkının %16,4 oranında 2 yaş fark olduğu belirlenmiştir. Yaptığımız araştırmada çiftlerin %34'ünün köyde yaşadığı, Boşanma Sebepleri Araştırmasında ise çiftlerin %79,0'unun büyük şehir merkezinde yaşadığı belirlenmiştir.

Battal'ın yaptığı araştırmaya göre çiftlerin boşanma sebebinde kadının kısırlığının %8,1 olduğu, yaptığımız araştırmada ise, % 6,7 olduğu belirlenmiştir. Boşanma nedenleri araştırmasına göre, kadınların %17,8'inin anne ve babasının, %57,9 kardeşlerinin, %29,5'inin diğer yakınlarının boşanmış olduğu, erkeklerin ise, %22,5'inin anne ve babasının, %43,4'ünün kardeşlerinin, %33,7'sinin diğer yakınlarının boşanmış olduğu, yaptığımız araştırmada ise kadınların %15,3'ünün anne ve babasının, %17,3'ünün kardeşlerinin, %45,3'ünün akrabalarının boşanmış olduğu, erkeklerin ise %7,3'ünün anne ve babasının, %24,0'ünün kardeşlerinin, %34,7'sinin akrabalarının boşandığı belirlenmiştir. Oranlara bakıldığında yaptığımız araştırma ile Boşanma Nedenleri Araştırması karşılaştırıldığında aile ve akraba çevresinde bizim araştırmamızda oranın daha düşük olduğu, belirlenmiştir.

TÜİK'in 2008 yılındaki Ordu ilinde boşanan ailelerin evlilik yıllarının 1-5 yıl arasında oranın yüksek olduğu belirlenmiştir. 2013 yılında yaptığım araştırmada da 1-5 yıl arasında evli olan çiftlerin boşanma oranının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Boşanma gerekli olması halinde çiftler arasında yaşanılması gereken bir süreçtir ancak burada önemli olan boşanmanın çiftler için bir sorun çözme aracı haline gelmemesidir. Gelişen süreçte çiftler evliliklerinde varolan problemlere çözüm bulamadıklarında boşanmaya yönelmektedir. Türkiye'de çiftlere boşanmaya başvurmadan önce problemlerinin çözümü adına yardımcı olacak herhangi bir hizmet bulunmamaktadır, bu mühim bir eksiklik. Boşanma sürecindeki çiftler sosyal hizmet uzmanı ile boşanma davası açıp uzlaşma talep etmeleri halinde karşılaşmaktadır ancak çiftin uzmana gelene kadar geçen süre uzlaşmayı sağlayacak tüm unsurları ortadan kaldırmaktadır, bu nedenle bu aşamadaki sosyal hizmet müdahalesi etkili olmamaktadır.

Mevcut durum sebebiyle Türkiye boşanmak amacıyla mahkemeye başvuran çiftleri boşanma sürecine dahil etmeden bir uzman ile görüşmesini sağlayacak sistemin kurulması gerekmektedir. Boşanma davası için başvurmak isteyen çiftler resmi işlemleri başlatılmadan bir uzmana yönlendirilmeli gerekli görüşmeler ve incelemeler yapılmasından sonra çiftler, boşanmada kararlı ise başvuruları alınmalıdır. Bu şekilde çiftler mahkeme sürecine maruz kalmadan problemlerini çözmek için profesyonel bir yardım alma imkânı bulurlar. Bu sistemin oluşturulması için Adalet Bakanlığı ile sosyal hizmet uzmanlarının çalışma yürütmesi. Bu hizmeti verebilecek uygun birimin kurulması gerekmektedir.

Uygun birimin kurulması ile medya aracılığı ile bu hizmet hakkında halkın bilgilendirilmesi hizmetin yaygınlaştırılmasını sağlar. Adalet Bakanlığı ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı ile iş birliği yapılarak evliliklerinde sorunlar yaşayan çiftlere yönelik tüm Türkiye'yi kapsayacak bilgilendirme konferansları düzenlenmelidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde evliliklerinde sorun yaşayan bireylere hizmet verecek disiplinler arası çalışan bir birim oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, T. (1999). "Aile Hukuku." Ankara.4. basım.
- Arıkan, Ç. (1992). "Yoksulluk Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma" Şafak Matbaası, Ankara
- Arıkan, Ç. (1996). "Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları." Ankara. Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Ayiter, N. (1977). Geçimsizlik Sebebine Dayanan Boşanma ve Yargıtay Uygulaması, Ankara Hukuk Fakültesi 50. Yıl Armağanı, (Boşanma Hukuku Haftası), C. II, Ankara.
- Battal, A. (2008). Boşanma Nedenleri, Bilimsel Araştırma Projesi Uygulama Sonuçları. İstanbul.
- Duyan, V., Gelbal, S. (2008). 'Sosyal Sorun Çözme Envanterinin Türkçeye Uyarlama Çalışması'. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Cilt 19, Sayı 1.
- Özkan, Z. (1989). Türkiye'de Boşanmaların Sebep ve Sonuçları, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul.
- San, A. E. (1995). Evlilik Birliğinin Sarsılması Nedeniyle Boşanma ve Bunun Hüküm ve Sonuçları, (Yayınlanmamış Doktora tezi) A. Ü. Sosyal Bilimler Enst., Ankara.
- Vatandaş, C. (2010). Kültürel ve Sosyal Durum. Trabzon: Aile Çalıştay Yayınları, s.:20-21
- Velidedeoğlu, H. V. (1976). "Ailenin Çilesi Boşanma". Çağdaş Yayınları. İstanbul.